

Тачно пре двадесет година, на данашњи дан (25. децембра) нестала је једна, а родила се друга држава; престао је да постоји Савез Совјетских Социјалистичких Република, а настала друга држава – Руска Федерација. То је у ствари био нови назив за империју која је трајала више стотина година и која је представљала окосницу Совјетског Савеза, највеће и једне од најмоћнијих држава која је постојала у историји.

Није ми циљ да дајем историјску позадину овог догађаја који је Владимир Путин оценио као највећу геополитичку катастрофу двадесетог века. Желео бих да, позивајући се на руске изворе, упознам читаоце са последњим часовима Совјетског Савеза, остављајући по страни узроке и последице догађаја који је променио историју света.

Двадесет и првог децембра те, 1991. године, у току преподнева одржана је последња седница Врховног савета Руске Федерације на којој је утврђен Закон о измени назива државе који је гласио Руска Совјетска Федеративна Социјалистичка Република. Сада се та држава зове – Руска Федерација.

Ханс Дитрих Геншер захвалио је Михаилу Горбачову за његов допринос уједињењу Немачке.

Истог дана тај закон је потписао председник Руске Федерације Борис Николајевич Јељцин.

Врховни савет је такође ратификовао Уговор између Белорусије, Казахстана, Руске Федерације и Украјине о заједничким мерама у односу на нуклеарно оружје који је потписан 21. децембра у главном граду Казахстана, Алма Ати.

Око 17 часова председник Совјетског Савеза Михаил Горбачов имао је два телефонска разговора: са са председником САД Џорџом Бушом и министром иностраних послова Немачке Хансом Дитрихом Геншером.

У разговору са Бушом, Горбачов је саопштио да ће за два сата дати изјаву о напуштању положаја председника Совјетског Савеза. Изразио је наду да ће земље Западне Европе и САД дати подршку недавно створеној Заједници Независних Држава као међудржавној творевини и да ће општим напорима подржати Русију.

Горбачов је такође информисао Буша да ће предати право на употребу нуклеарног наоружања председнику Руске Федерације Борису Јељцину. „Тако да ви можете мирно да прославите Божић и мирно да спавате ноћу. Што се тиче мене, ја не мислим да се сакријем негде у тајги. Остаћу у политици, у друштвеном животу”.

Према руским изворима, Буш је одговорио да ће Америка и даље очувати интересовање за Русију. „Ти ћеш бити добродошао гост, са задовољством ћемо те примити када се све смири – рекао је Буш Горбачову.

Ханс Дитрих Геншер захвалио је Михаилу Горбачову за његов допринос уједињењу Немачке. „Срца захвалности Немаца заувек ће остати са Вама”. Горбачов је уверавао министра Геншера да ће и даље радити на развијању сарадње Истока и Запада.

Истога дана око 19 часова Горбачов је потписао декрет „О предаји пуномоћја врховног команданта оружаних снага Совјетског Савеза и Савета одбране при председнику државе“.

У 19 часова Горбачов је у директном говору на телевизији изјавио да даје оставку на положај председника Савеза Совјетских Социјалистичких Република.

Изговорио је познату фразу да због створене ситуације у вези са стварањем Савеза Независних Држава, обуставља своју активност на положају председника Совјетског Савеза. „Доносим ту одлуку из принципијелних разлога. Ја сам се одлучно залагао за

Последни дан велике државе

Пише: Ђорђе Милошевић
понедељак, 26 децембар 2011 21:57

самосталност, независност народа, за суверенитет република. Али истовремено сам се залагао и за очување савезне државе, целовитост земље. Догађаји су ишли другим правцем. Превагнула је линија ка разбијању државе и њеном разједињавању, са чим се не могу сагласити” – рекао је Горбачов.

Горбачов је даље дао оцену пређеног пута док се налазио на функцији генералног секретара партије, а затим и председника државе од 1985. године. Захвалио је свим грађанима који су подржавали његову политику обнове и демократских реформи.

Горбачов је даље дао оцену пређеног пута док се налазио на функцији генералног секретара партије а затим и председника државе од 1985. године.

У 19.30 часова са јарбола на здању Кремља скинута је застава Совјетског Савеза и постављена застава Руске Федерације.

После говора на телевизији, Горбачов је дао кратак интервју и вратио се у свој кабинет у Кремљу да би предао председнику Русије Јељцину нуклеарне шифре. До опроштајног сусрета није дошло. Горбачова је дочекао министар одбране Совјетског Савеза Јевгениј Шапошњиков. Јељцин, незадовољан говором Горбачова, одбио је да прими нуклеарне шифре у кабинету сада већ бившег председника и предложио да се процедура обави на „неутралном терену”. Горбачов се није сагласио и без присуства ТВ камера предао двојци пуковника, потчињених Шапошњикову, који свугде и увек прате председника, „нуклеарни коферчић”. Никаких других процедура није било.

Последња опроштајна вечера организована је у гостинском салону у резиденцији Орехово у присуству петорице људи из блиског окружења Горбачова.

Све то заједно сведочи о односу Јељцина и Горбачова који су били крајње затегнути, могло би се рећи чак непријатељски. Такви су и остали све до смрти Бориса Николајевича 23. априла 2007 године.

Тог истог дана, 25. децембра 1991, председник САД Џорџ Буш званично је саопштио да његова земља признаје независност Русије, Украјине, Белорусије, Јерменије, Казахстана и Киргизије.

А „Росијскаја газета”, руско званично гласило, освануло је 26. децембра са насловом на првој страници: од сада ми живимо у Русији”.

То је само најкраћи могућ приказ догађаја од тачно пре двадесет година, без помињања потресних збивања, процеса и политичких превирања који су претходили, без описа последица по Русију, бивше совјетске републике па и цео свет.

Уз ово кратко подсећање на крупан историјски догађај од пре двадесет година, желео бих да наведем чињеницу која је саопштена ових дана, а која је у најдиректнијој вези са нестајањем Совјетског Савеза.

Само неколико дана после контитуисања руске Думе, Парламенту је упућен један веома занимљив предлог. Либерално-демократска партија Владимира Жириновског поднела је пројекат изјаве „О оцени последица разбијања Совјетског Савеза” којом се предлаже постављање питања кривичне одговорности лица која су кумовала разбијању велике земље. Предлаже се разрада програма реинтеграције држава које су улазиле у њен састав. Поднесак је упућен два дана уочи двадесете годишњице потписивање Беловешког уговора који је значио нестајање Совјетског Савеза и стварање такозваног Савеза Независних Држава.

Прави кривци разбијања Совјетског Савеза су познати, али степен њихове одговорност и с тачке гледишта постојећег законодавства још није утврђен – каже се у предлогу.

Прави кривци разбијања Совјетског Савеза су познати, али степен њихове одговорност и с тачке гледишта постојећег законодавства још није утврђен – каже се у предлогу.

Као што ратни злочини не застаревају, тако не застарева кривица за издају државе која такође представља злочин. Тај злочин и даље служи као мотивација оним људима који данас раде на даљем дробљењу Русије у интересу спољних непријатеља – каже се у партијском документу поднетом парламенту. По мишљењу аутора, као и пре двадесет година, огромна територија и њено богатство остали су главни мамац за западне земље. Отуда и све учесталији покушаји „пете колоне” унутар Русије да припреми основу за наредну „наранџасту револуцију” која би имала као последицу распад земље на много малих сателита којима би се лако управљало споља и који би извршавали улогу испоручилаца сировина. У документу се деведесете године прошлог века називају кобним, а Беловешки уговор као „непотребна еутанзија за Совјетски Савез”.

У документу се подвлачи да је 15. марта 1996. године Дума, ослањајући се на вољу већине грађана изражену на референдуму, посебним документом у суштини поништила ратификацију „у суштини злочиначких Беловешких уговора”.

Каква ће бити судбина овог предлога није познато, али је, по мишљењу аналитичара, мало вероватно да ће захтев моћи да се реализује. Он међутим указује на чињеницу да многи у савременој Русији не могу да опросте актерима који су разбили, или допринели разбијању Совјетског Савеза. Михаил Сергејевич Горбачов се у свим анализама помиње као један од највећих, а можда и највећи кривац.